

Bölgesel Kalkınmayı Tartışırken...

Gürcan Banger

27 Ocak 2007

Üç ilke

Az gelişmiş bir bölgenin kalkınmasını tartışırken dikkate alınması gereken üç ilkeden söz edebiliriz:

- 1. Sosyal kârlılık ilkesi,**
- 2. Kalkınma kutbu ilkesi,**
- 3. Halkın katılımı ilkesi.**

Sosyal kârlılık ilkesi

- Bir ilçe veya belde (hatta pek çok örnekte il) ölçeği, ciddi bölgesel kalkınma projeleri için uygun ve yeterli değildir.
- Küçük ölçeklerde kaynakların tam ve etkin kullanımı zorlukla sağlanır. Kalkınma için bulunan çözümün sürdürülebilirliğinin sağlanması zordur; genelde büyüme sorunu çözülemez.

Sosyal kârlılık ilkesi

- Küçük ölçekte başlıca amacı ekonomik kâr olan işletmeler (az önce sözünü ettiğim verimsizlik nedenleri ile) yatırım yapmak istemezler.
- Ekonomik işletmeler, sosyal kârlılıkla fazla ilgilenmezler.
- Sonuçta bu tür bölgelerin kalkınması işi, devletin bir görevi olarak kalır.

Sosyal kârlılık ilkesi

- Diğer yandan devletin kaynakları da sınırlı ve kısıtlıdır.
- Devletin kaynaklarını kullanmak üzere pek çok il, ilçe ve belde yarış halindedir.
- Küçük ölçekli yerleşimler için bu yarış içinde ön sıralarda yer almak hiç kolay değildir. Çünkü devleti yönetenlerin de hizmet karşılığında oy beklentileri vardır.

Sosyal kârlılık ilkesi

- Devleti veya özel sektörü bölgesel kalkınma için ikna etmenin birinci koşulu, “**Bölgede dayanışma, dışa karşı rekabet**” anlayışının geliştirilmesi ve benimsenmesidir.
- Bu amaçla komşu yerleşimlerin öncelikle bir iletişim ve bilgi ağı kurmaları gereklidir.

-
-
-

Sosyal kârlılık ilkesi

- **Komşu veya benzer sorunu paylaşan yerleşimler, değişik düzey ve içeriklerde bilgi alışverişlerini sağlayacak mekanizmalar yaratmalıdırlar.**
- **Ortak çalışmanın birimler arası protokollerle yazılı hale getirilmesinde yarar vardır.**

-
-
-

Sosyal kârlılık ilkesi

- **Bu tür birlikteliklerle oluşturulacak çözümler ve projelerde ölçek sorunu çözülmüş olduğundan Ankara'dan kaynak bulmak üzere savunulması daha kolay olacaktır.**

-
-
-

Sosyal kârlılık ilkesi

- “Ortak çalışma” ifadesi sadece birimlerin bir araya gelişlerini ifade etmemektedir.
- Kurulan ağın işleyişi için uzman destek alınmalıdır. Bu konuda katkı sağlayacak STK’lar kolaylıkla bulunabilir.
- Çalışmaların iyi tanımlanmış yöntem ve tekniklere bağlı olarak sürdürülmesi sağlanmalıdır.

-
-
-

Kalkınma kutbu ilkesi

- **Kaynaklar kısıtlıdır. Bu nedenle kalkınma için çok sayıda sektöre yatırım yapılması beklenmez.**
- **Kalkınmanın kutbu sayılabilecek bir sektör bulunmalıdır.**
- **Bu sektörde oluşacak kalkınmanın sürdürülebilirlik ve yayılma özelliği olması gerekir.**

-
-
-

Kalkınma kutbu ilkesi

- Gelişmenin, bir sürükleyici unsurun varlığıyla ortaya çıkması beklenir.
- Kalkınmanın ilk örneklerini yaşatacak olan bu unsur, diğer konulardaki gelişmeden daha yüksek bir hız ve ivmeye sahip olmalıdır.

Kalkınma kutbu ilkesi

- Bölgede bir kalkınma kutbu yaratılırken, yatırım çabasının tüm sektörlerle birden değil; tohum sayılabilecek bir tanesine (belki bir ikincisine) yapılması gerekir.
- Söz konusu sektörün diğer bölgelere oranla **üstünlükleri olan ve farklılık yaratabilecek bir sektör olması gerekir.**

-
-
-

Kalkınma kutbu ilkesi

- Kalkınma kutbu ilkesinin önemli anlamlarından birisi de şudur:
- Seçilen kalkınma kutbu sayesinde bölgede yaşayan halkın girişimcilik ve yatırımcılık konusunda **iç dinamiklerinin** ve kendi başına (ya da birlikte) iş yapabilme becerisinin gelişmesi gerekir.

-
-
-

Halkın katılımı ilkesi

- Bölgesel kalkınmanın anahtar terimlerinden birisi, **halkın katılımı ilkesidir.**
- Bölgesel kalkınma planlarının başarılı olması, ancak o bölgede yaşayan insanların doğrudan kararlara ve faaliyetlere katılmasının sağlanması ile elde edilir.
- **Katılım sağlamayan projeler, genelde sürdürülebilme ve yayılma özelliğine sahip olmaz.**

-
-
-

Halkın katılımı ilkesi

- Halkın katılımı, bölgenin yönetiminden sorumlu kamu birimleri yanında burada yaşayan insanların katılımını ifade eder.
- Eğer varsa, bölgeyle ilgili sivil toplum örgütlerinin de kalkınma karar ve faaliyetlerine katılması sağlanmalıdır. (Yeni müttefikler...)

Halkın katılımı ilkesi

- Düzenli ve üretken çalışma biçimlerine alışkın olmayan topluluklarda geniş katılım, genelde verimsizliğe ve sonuçsuzluğa neden olur.
- Bu nedenle katılımlı etkinliklerde faaliyetin nasıl yönetileceği, sürdürüleceği, sonuca nasıl ulaşılabileceği ve katılımcıların nasıl katkı koyacağı belirlenmelidir.

Makro ve mikro ölçekler

- Bölgesel kalkınmanın makro (büyük) ve mikro (küçük) ölçekli olmak üzere iki boyutu vardır.
- Makro ölçekli kalkınma yaklaşımı, merkezî devletin sorumluluğunda olan bir konudur.
- Mikro ölçekli kalkınma ise doğrudan o bölgede mevcut yönetim birimleri ve halkla ilgilidir.

-
-
-

Makro ve mikro ölçekler

- **Bölgede yaşayan insanlar olarak; bizim sorumluluk alanımıza giren konu, mikro ölçekli kalkınmadır.**
- **Ama makro ölçeği gözardı ederek, sadece mikro önlem ve projelerle bölgesel kalkınmanın gerçekleşeceğini de hayal etmemek gerekir.**

Mikro ölçeğin başarısı için

- Bugüne kadar dünya ölçeğinde yapılmış mikro ölçekli kalkınma yaklaşımlarından edinilebilecek bazı dersler vardır.
- Mikro çalışmalardan sorumlu olan kişi ve kuruluşlar kendileri de kaynak yaratmaktan halkın yeni katılım modellerini bulmaya kadar kendi deneyimlerini üretmelidirler.

Öneriler - 1

- **Taktik değil, strateji geliştirin.**
- **Stratejilerin nasıl üretilebileceğini öğrenin.**
- **Stratejilerin üretilmesine bölgesel kalkınmada yer alacak tüm unsurların katılmasını sağlayın. Halk adına değil, halkla birlikte ve onların anlayacağı bir dil ile yapılmasını sağlayın.**

Öneriler - 2

- **Değişim için planlamayı ve yönetimi geliştirin.**
- **Analiz etme, planlama, iletişim kurma, görüşmeler yapma, amaç belirleme, kaynak yaratma, bütçeleme gibi unsurları tam olarak yönetip denetlemeden bölgesel kalkınma projelerinin başarılı olması beklenemez.**

Öneriler - 3

- **Mevcut yapıyı güçlendirin.**
- **Merkezî yönetimin yerel yapısı veya yerel yönetim, bölgesel kalkınma gerekleri için yetersiz olabilir.**
- **Halkın ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile alternatif yapıların oluşması sağlanabilir. (Meclisler, konseyler, komiteler...)**

Öneriler - 4

- **Yeni müttefikler / katılımcılar bulun.**
- **Kimlerin bölgesel kalkınmanın ortağı olabileceği (paydaş analizi), üzerinde özel olarak düşünülmesi gereken bir konudur.**

Öneriler - 5

- Herkesin rolünü doğru tanımlayım.
- Bölgesel kalkınmada yer alacak tüm kişi ve kuruluşların rolleri doğru tanımlanmalı ve bu role ikna edilmelidirler.

Öneriler - 6

- **Yeni ortaklıklar geliştirin.**
- **Yeni ortaklar; AB fonları kaynaklı projelerinize destek olabilecek kuruluşlar olduğu gibi özel sektör firmaları da olabilir.**
- **Sosyal sorumluluk denen yeni bir anlayış, özel sektör kuruluşlarını daha fazla etkilemeye başlamıştır. İkna edebileceğiniz büyük şirketler bulabilirsiniz.**

Bitirirken

- **Bölgesel kalkınmayı kendi koşullarınızda yeniden tanımlamayı düşünün.**
- **Kendi bölgenizle ilgili yaratıcı yaklaşım ve çözümler bulmanız muhtemeldir.**
- **Bunu başarabilmek için konuya farklı bakış açıları ve farklı sorularla yaklaşmak gerekir.**
- **Farklılık yaratmanın, bu çağın anahtar kavramı olduğunu hatırlayın.**

Bölgesel Kalkınmayı Tartışırken

- Nazik sabrınız ve gayretli dinlemeniz için teşekkür ederim.

Gürcan Banger

<http://www.gurcanbanger.com>

banger@superonline.com